

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

“โคบอลต์ 60” เป็นประดิษฐกรรมที่เกิดขึ้นจากฝีมือมนุษย์ มนุษย์ได้สร้างวาทกรรมให้กับโคบอลต์ 60 ในฐานะสารกัมมันตรังสีที่นำมาใช้ประโยชน์ในกิจการต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น การแพทย์ อุตสาหกรรม การเกษตร และการศึกษาวิจัย เป็นต้น

ในทางการแพทย์นำมาใช้ตรวจวินิจฉัยและบำบัดรักษาโรคต่าง ๆ ทางอุตสาหกรรม นำมาใช้ประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและระบบการผลิต การฆ่าเชื้อโรคในเวชภัณฑ์ เภสัชภัณฑ์ การฉายรังสี การตรวจสอบรอยเชื่อมโลหะ การวัดความหนาแน่นของวัสดุ การวัดปริมาณของของเหลวหรือ ผงวัสดุ ในด้านการเกษตรมีการนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์พืช การกำจัดแมลงและศัตรูพืช ศึกษาวิจัยดินและปุ๋ย เป็นต้น สำหรับด้านการศึกษาวิจัยนั้นมีการนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์วัดหาความชื้นในดิน วัดความเร็วของของไหลในระบบท่อส่งน้ำมันหรือก๊าซ การกำจัดน้ำทิ้งด้วยรังสี วิเคราะห์หาปริมาณธาตุปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

การนำเอาโคบอลต์ 59 ที่มีกระจัดกระจายอยู่ตามธรรมชาติมาผลิตเป็นโคบอลต์ 60 เสมือนเป็นวาทกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยการมองธรรมชาติในฐานะทรัพยากร (Nature as resource) ที่มีไว้เพื่อตอบสนองความต้องการที่จะดำรงอยู่ และ สืบทอดเผ่าพันธุ์มนุษย์ มนุษย์จึงต้องการเอาชนะธรรมชาติด้วยการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เป็นเกราะในการป้องกันตัวเองจากภัยธรรมชาติ โดยอาศัยการบริหารจัดการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเช่นเดียวกับการผลิตสารกัมมันตรังสีขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ในงานด้านต่าง ๆ

มิเชล ฟูโก (Michel Foucault, 1926-1984 อ้างถึงใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร, 2543 : 19-21, 29-32) กล่าวถึงวาทกรรม (Discourse) ไว้ว่าหมายถึงระบบ และกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) อัตลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห้อมเราอยู่ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ที่ตรงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง (valorize) ขณะเดียวกันวาทกรรมก็ทำหน้าที่เก็บกด/ปิดกั้นมิให้อัตลักษณ์และความหมายแฝงบางอย่างเกิดขึ้น หรือไม่ก็ทำให้อัตลักษณ์และความหมายบางอย่างที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมเลือนหายไป

พร้อม ๆ กันด้วย ฉะนั้นวาทกรรมจึงเป็นมากกว่าเรื่องของภาษาหรือคำพูด แต่มีภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรม (discursive practices) ซึ่งรวมถึงจารีตปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ คุณค่า และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ด้วย วาทกรรมจึงสร้างสรรพสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาภายใต้กฎเกณฑ์ชัดเจนชุดหนึ่ง กฎเกณฑ์นี้จะเป็นตัวกำหนดการดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลงหรือเลื่อนหายไปของสรรพสิ่งควบคู่ไปกับสรรพสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น วาทกรรมจึงถูกสร้างขึ้นมาจากความแตกต่างระหว่างสิ่งที่สามารถพูดได้อย่างถูกต้องในช่วงเวลาหนึ่ง (ภายใต้กฎเกณฑ์และตรรกะชุดหนึ่ง)

กรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 รั่วไหลที่ร้านค้าของเก่า จังหวัดสมุทรปราการ ส่งผลให้มี ผู้เสียชีวิต และผู้ป่วยจากสารดังกล่าว ทำให้ชื่อของ “โคบอลต์ 60” อยู่ในความทรงจำของคนทั่วไปในฐานะที่เป็นมหันตภัยที่น่ากลัวขึ้นมาทันที ภายในช่วงระยะเวลาเพียงไม่กี่เดือนตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ในเดือนกุมภาพันธ์- มีนาคม 2543 อุทาหรณ์จากเหตุการณ์นี้คือความหุละหลวมในการกำกับดูแล ควบคุมกิจการด้านกัมมันตรังสีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่รัฐบาลมายังกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ผู้กำกับดูแลการทำงานของสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พปส.) และบริษัทกมลสุโกศล อิเลคทริก จำกัด (บริษัทเอกชนผู้ประกอบการ) ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ และให้ข้อมูลเฉพาะประโยชน์เพียงด้านเดียวโดยไม่มีการพูดถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น รวมถึงการให้ข้อมูลพื้นฐานด้านการป้องกันอันตรายจากสารกัมมันตรังสีแก่คนโดยทั่วไปด้วย วาทกรรมชุดนี้จึงเป็นเสมือนวาทกรรมที่ทำหน้าที่ปิดบังด้านลบหรือด้านที่โหดร้ายทารุณของธรรมชาติไว้ไม่ปรากฏให้เห็น อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเองก็ละเลยที่จะป้องกัน ควบคุม กำกับดูแลสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น ด้วยเหตุผลที่ว่าเท่าที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่เคยพบกับเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายอันเกิดจากเครื่องฉายรังสีโคบอลต์เลย จนกระทั่งปลายเดือนมกราคม 2543 ได้มีบุคคลจำนวนหนึ่งเข้าไปในบริเวณที่เก็บเครื่องฉายรังสีและได้ถอดชิ้นส่วนอุปกรณ์ของเครื่องฉายรังสีออกมาด้วยทำให้บุคคลเหล่านี้มีอาการป่วยคล้ายการได้รับรังสีสูงจากต้นกำเนิดรังสีโคบอลต์ 60 ดังนั้น "วาทกรรมกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60" จึงเป็นเสมือนการเปิดเผยวาทกรรมอีกด้านหนึ่งของธรรมชาติอันเกิดขึ้นเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์เอง กลายเป็นประเด็นปัญหาที่นำไปสู่สถานการณ์ความขัดแย้งของฝ่ายต่าง ๆ

วาทกรรมสื่อ

วาทกรรมในข่าว Tuen A.van Dijk (1988:17) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นชุดข้อความที่ระบบซึ่งให้ความหมาย คุณค่า กฎเกณฑ์ เงื่อนไขแก่สังคม สถาบันและปัจเจกบุคคลซึ่งมีผลต่อการควบคุมว่าจะไรควรนำเสนอและสื่อความ ประกอบด้วยมิติต่าง ๆ ทางสังคม 3 มิติ คือ ความรู้ (knowledge) , ความสัมพันธ์ทางสังคม (social relations) และอัตลักษณ์ทาง

สังคม (social identity) โดยแนวคิดหลักของวาทกรรมในข่าว ดังนี้คือ วาทกรรมเป็นการผสมผสานของตัวบท (intertextuality) จึงมีความสัมพันธ์กับวาทกรรมชุดต่าง ๆ อยู่เสมอ ปฏิสัมพันธ์ทั้งหลายล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจและอุดมการณ์ในบริบทเฉพาะ การทำความเข้าใจ วาทกรรมต้องผ่านความเข้าใจในระบบที่สิ่งต่าง ๆ ถูกให้ความหมายและถูกสร้างอัตลักษณ์จนสถาปนาให้กลายเป็นความจริงของสังคม วาทกรรมที่ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมรวมทั้งทำหน้าที่กำหนดสังคมด้วยนั้น เรียกว่า วาทกรรมหลัก (Dominant discourse) ทำหน้าที่กำกับความจริงที่เรียกว่าวาทกรรมเกี่ยวกับความจริง (Discourse of truth) เพราะสิ่งที่เรียกว่าความจริงนั้น มิใช่ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์แต่เป็นกฎเกณฑ์ยุคหนึ่งที่กำลังจะอะไรจริง ไม่จริง มีผลต่อความเข้าใจและการตัดสินใจคุณค่า

ปฏิบัติการของวาทกรรมสื่อในปัจจุบันผู้ที่สามารถสื่อสารกับผู้คนได้มากที่สุดภายในระยะเวลาที่สั้นที่สุด คือ “สื่อมวลชน” ทั้งนี้เพราะการสื่อสารสามารถทำลายข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ (Time and Space) ของมนุษย์ได้อย่างมาก เราสามารถรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นข้ามซีกโลกพร้อม ๆ กับคนที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุการณ์นั้น ทว่าการรับรู้เรื่องราวเหล่านั้นโดยผ่านสื่อหมายความว่าประสบการณ์การรับรู้ได้ถูกกลั่นกรองโดยสื่อมวลชน เรียกได้ว่าสื่อมีบทบาทในการปั้นแต่งความเป็นไปของข้อมูล ในแต่ละวันสื่อจะนำเสนอเรื่องราวความเป็นไปในสังคมรวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์ข่าว สื่อจึงมีอิทธิพลต่อการชี้นำพฤติกรรมทางสังคมได้ในหลาย ๆ เรื่อง

พัชรมณี เย็นคงมัน (2539) ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารในภาวะความเสี่ยงของผู้รับสารในเขตที่มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจากขยะ จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า สื่อที่ผู้รับสารเปิดรับในภาวะเสี่ยง ประกอบไปด้วย สื่อจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สื่อจากกลุ่มคัดค้านสื่อบุคคลและสื่อมวลชน วาทกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้โดยเฉพาะวาทกรรมของกลุ่มคัดค้าน สื่อบุคคลและสื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงท่าทีของผู้รับสาร ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนใช้ “ภาษา” เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารกับมวลชน วาทกรรมสื่อจึงเกี่ยวข้องกับกรบอก “ความจริง” ให้กับคนในสังคมได้รับรู้ การเสนอข่าวย่อมขึ้นอยู่กับมุมมองด้วยกรอบความคิดของวาทกรรมแบบใด

กรณีอุบัติเหตุต๋รังสี่โคบอลต์ 60 ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์ข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวันสองประเภท คือ หนังสือพิมพ์รายวันประเภทเพ่งคุณภาพ และหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม พบว่า “ความเป็นจริง” ที่เกิดขึ้นนั้นอยู่ภายใต้การกำกับของวาทกรรมรูปแบบหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการปรุงแต่งของสื่อ หนังสือพิมพ์คนละประเภท แต่ละฉบับก็มีมุมมองหรือพูดในภาษาที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็มีได้หมายความว่าจะทำให้คนในสังคมรับรู้ความเป็นไป

ของเหตุการณ์ได้แตกต่างกันด้วย จากการศึกษาวิจัยสิ่งที่ทำให้เกิดข้อแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์รายวันประเภทเฟื่องคุณภาพกับประเภทประชานิยมจากการรายงานข่าวอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 คือ ระดับของภาษาที่แตกต่างกัน คำที่พบในหนังสือพิมพ์รายวันประเภทเฟื่องคุณภาพจะมีลักษณะที่ตรงไปตรงมามากกว่าที่จะเป็นคำหือหว่าเร้าอารมณ์ แต่ยังคงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การใช้คำแทน โคบอลต์ 60 ด้วยคำว่า *รังสีมฤตยู*, *รังสีนรก*, *รังสีอันตราย*, *รังสีมรณะ* และ *รังสีของเสมีอน* เป็นการบ่งบอกตัวตนของโคบอลต์ที่แท้จริงเป็นสิ่งที่โหดร้ายน่ากลัวเช่นกันกับงานวิจัยของวิลาลินี พิพิธกุล (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง" พบว่าการนำเสนอข่าวความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมเป็นไปในรูปแบบของการรายงานเหตุการณ์ คืบหน้าไปแต่ละวัน ภาษาที่ใช้จึงมุ่งไปในประเด็นของความขัดแย้งและผลกระทบเพื่อให้ชาว "ชายใต้" ส่วนสิ่งที่ถูกเก็บกดปิดกั้นและไม่ได้รับการนำเสนอคือประเด็นที่ให้ความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในความจำเป็นของการแก้ไขในระยะยาว มีผลให้สังคมตื่นตัวกับเหตุการณ์ความเสี่ยงเป็นครั้ง ๆ ไป ดังนั้นภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาที่มุ่งสร้างอารมณ์ความไม่พอใจ ความแตกตื่นหรือความเวทนาสงสารให้แก่สาธารณชน แต่ไม่ได้สร้างความตระหนักและเข้าใจในปัญหาหรือสถานการณ์ทางสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ และงานวิจัยของเยาวดา ตฤชณานนท์ (2535) เรื่อง "ทำที่ของสื่อมวลชนต่อโครงการก่อสร้างเขื่อนพลังน้ำของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขื่อนน้ำโจนเขื่อนแก่งกรุงเขื่อนปากมูล" พบว่ารูปแบบภาษาที่หนังสือพิมพ์ใช้นำเสนอมีเนื้อหาคัดค้านการก่อสร้างเขื่อนเพื่อมุ่งสนองตอบความต้องการของผู้อ่านซึ่งเป็นเป้าหมายทางการตลาด โดยตั้งข้อสังเกตว่าเนื้อหาการอนุรักษ์สามารถสร้างอารมณ์ได้ดี ทั้งนี้ว่าทกรรมจากกลุ่มอนุรักษ์และกลุ่ม คัดค้านจะเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดความสมบูรณ์ในข่าวที่ภาพความขัดแย้งจากกิจกรรมต่าง ๆ จุดประเด็นความสนใจขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติการทำงานของสื่อมวลชน

เฮอรันด์ลและบราวน์ (Herndl and Brown, eds., 1996:3-20 อ้างถึงในไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2543 : 257-258) ได้กล่าวถึงวาทกรรมว่าเป็นการวิเคราะห์โวหาร (rhetorical analysis) โดยมีประเด็นหลักในแนวคำถามว่า มนุษย์ใช้ภาษาในการสร้างโลกและชีวิตอย่างไร เนื่องจากภาษาที่เราใช้มักเชิดชูความคิด ความเชื่อ ความรู้ชุดหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็เก็บกดปิดกั้นความคิด ความเชื่อ ความรู้อีกชุดหนึ่งเสมอ ยิ่งไปกว่านั้นการวิเคราะห์โวหารยังให้ความสำคัญกับรูปแบบการนำเสนออย่างมาก เพราะการนำเสนอเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบหนึ่ง จะนำไปสู่การเคลื่อนไหว การปฏิบัติต่อธรรมชาติที่แตกต่างกันไป เช่น รายงานของรัฐบาล บทความวิชาการ เรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนตัวในนิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์รายวัน

จะมีวิธีการใช้ภาษาคนละแบบ เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่งการวิเคราะห์โวหารจะให้ความสำคัญกับรายละเอียดของตัวบท งานเขียน การพูด (text) เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยดูความเชื่อมโยงของตัวบทกับบริบท (context) ที่ตัวบทนั้น ๆ ดำรงอยู่ การให้ความสำคัญกับรายละเอียดในตัวบทก็เพื่อที่จะดูถึงฉากต่าง ๆ (scene) ที่ตัวบทนั้น ๆ นำเสนอในการชักจูงหว่านล้อมให้คนอ่านหรือคนฟังคล้อยตามและนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนหรือผู้พูดต้องการนำเสนอ ดังนั้นในการรับรู้และเข้าใจจึงเป็นเรื่องของการทำความเข้าใจผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในภาษา การเลือกใช้ภาษาแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้เขียนหรือผู้พูด ผ่านการนำเสนอ และการจัดฉากต่าง ๆ ในตัวบทนั้น ๆ

สื่อกำลังกำหนดบทบาทให้อุบัติเหตุรังสีโคบอลต์นี้เป็น “ละคร” โดยการนำเอาข้อมูลดิบทั้งหมดมาร้อยกันแล้วใส่บท (Plot) เข้าไป โดยมี “โคบอลต์ 60” รับบทเป็น “ตัวร้าย” มีคุณสมบัติพิเศษคือล่องหนได้ มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น แฝงตัวอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติ กลายเป็นภัยมืดที่สร้างความหวาดกลัวให้แก่คนโดยทั่วไป เนื่องจากวาทกรรมเกี่ยวกับสิ่งไม่ดี สิ่งชั่วร้ายนั้น จะพบคำว่า “มฤตยู” “นรก” “อันตราย” “มรณะ” “สยอง” ควบคู่ไปกับความชั่วร้ายเสมอ

การสร้างความชัดเจนให้แก่ “โคบอลต์ 60” จะใช้การขยายขนาดตัวอักษรให้มีขนาดใหญ่กว่าปกติ และจัดวางในตำแหน่งกึ่งกลางของประโยค เพื่อสร้างความสนใจและเป็นจุดที่สะดุดตาแก่ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี การนำเครื่องหมายวรรคตอนมาใช้กับชุดคำแทนตัวตนของโคบอลต์ก็มีส่วนในการสร้างความรู้สึกต่อผู้รับสารได้เช่นกัน เครื่องหมายที่พบโดยส่วนใหญ่จะใช้ *อัญประกาศเดี่ยว* (‘.....’) และ *อัศเจรีย์* (!) เช่น ‘โคบอลต์ 60’ รังสีแพร์พิช! รังสี! เป็นต้น เป็นการสร้างความน่าสะพรึงกลัวและแสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงของโคบอลต์ การใส่เครื่องหมายวรรคตอนเพิ่มเข้าไบนั้นจะทำให้คำคำนั้นมีลักษณะเด่นขึ้น ในกรณีโคบอลต์จะมีลักษณะเด่นในฐานะที่เป็นตัวก่อการร้าย สร้างความตื่นตระหนกและเน้นย้ำให้เห็นถึงความร้ายแรงให้แก่ผู้รับสารโดยทั่วไป

การเล่นกับภาษาโดยการใช้คำอุปมาอุปไมย (Metaphor) มีผลสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ของสิ่งที่ถูกนำเสนอ เนื้อหาหลักของข่าวเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงตรงไปตรงมาแต่การสื่อไปยังผู้รับสารกลับสร้างความน่าสนใจด้วยการใช้คำศัพท์ที่ทำให้รู้สึกว่าการเหตุการณ์ที่ผ่านมาสื่อสร้างให้โคบอลต์สวมบทบาทเป็นมหันตภัยร้ายคุกคามชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ นอกเหนือไปจากการวิเคราะห์ที่ตัวบท (Text) แล้ว การวางตำแหน่ง การเลือกพื้นที่ในการนำเสนอก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สาธารณชนเกิดความรู้สึกว่าสิ่งใดสำคัญ / ไม่สำคัญ เช่น ข่าวที่พาดหัวตัวใหญ่ที่สุดในหน้า 1 ผู้รับสารก็จะรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากแต่ถ้า

หากเป็นข่าวที่นำเสนออยู่หน้าในริมขอบล่างสุดในคอลัมน์เล็ก ๆ ก็อาจจะได้รับความสนใจจากผู้อ่านได้น้อย มีผลต่อการเผยแพร่ว่าทกรรรมออกไปสู่การรับรู้ของประชาชนด้วย อีกทั้งการใช้หลักฐานและการแสดงเหตุผลของสื่อเป็นการรายงานข้อเท็จจริงตามเหตุการณ์ โดยเน้นที่ความตื่นกลัว วิตกกังวลของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 ใช้การอ้างอิงแหล่งข่าวเป็นหลักฐานสำคัญทั้งจากคนธรรมดาสามัญ คือ ประชาชนที่อยู่ในเหตุการณ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านรังสีโดยตรงทั้งแพทย์ และเจ้าหน้าที่ด้านรังสีเป็นการมองภาพแบบเหมารวม (Stereotype) ของสื่อในลักษณะที่ว่าเหตุการณ์นั้นตอกย้ำภาพเหมารวมได้มากเท่าไร ก็มีโอกาเป็นข่าวได้มากเท่านั้น

ในทรรศนะของคลาร์ก (Clark, 1997) ตามแนวคิดของโบดริยาร์ดเรื่อง simulation ในประเด็นทางด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่าที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันให้ความเห็นว่าต่างก็สร้างอัตลักษณ์ความมีตัวตนขึ้นมาจากฐานของวาทกรรมเกี่ยวกับการทำลายล้างธรรมชาติทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะการที่สามารถจะเรียกร้องให้คนส่วนใหญ่หันมาอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างภาพที่น่าสะพรึงกลัวของธรรมชาติให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ในอำนาจของธรรมชาติ ทั้งความยิ่งใหญ่ ความโหดร้าย หรือความมหัศจรรย์ที่เกินขีดความสามารถของมนุษย์จะเข้าไปควบคุมหรือจัดการได้ ฉะนั้นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเพียงประดิษฐกรรมของสังคมแบบหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นเพียงเรื่องราวที่ถูกการแทนที่สวมรอยของความหมายชุดหนึ่งต่อความหมายอีกชุดหนึ่งอย่างไม่รู้จักจบสิ้น โดยรวมแล้ววาทกรรมสื่อได้สถาปนาความน่าเชื่อถือให้กับความร้ายแรงของโคบอลต์ 60 ได้มากกว่าสิ่งที่รายงานในหนังสือพิมพ์ ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ดังนั้นภาษาจึงเป็นเครื่องมือของสื่อใช้เพื่อกำหนด “การรับรู้” และ “ความคิด” ของผู้รับสารด้วย

กรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ครั้งนี้จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนนิยมนำเสนอด้วยการขยายดีกรีของความรุนแรง ทำให้ “ความตื่นตัว” ที่สื่อตั้งใจจะปลุกกระแสขึ้นมาในหมู่สาธารณชนกลายเป็น “ความตื่นกลัว” ที่สร้างอารมณ์ ความแตกตื่นหรือความเวทนาสงสารให้แก่สาธารณชน แต่ไม่ได้สร้างความตระหนักและเข้าใจในปัญหาหรือสถานการณ์ทางสิ่งแวดล้อมนั้นอย่างถ่องแท้ ประเด็นที่สื่อนิยมนำเสนอจากเรื่องความเดือดร้อนของประชาชนและการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่ประเด็นของความขัดแย้งในเรื่องการหาสถานที่จัดเก็บกากสารรังสี ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้นับตั้งแต่รัฐบาลได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการหาสถานที่จัดเก็บกากสารรังสี จนถึงปัจจุบันยังไม่มีเปิดเผยข้อมูลใด ๆ ในเรื่องนี้ แต่ภายใต้ข้อจำกัดในการแสวงหาสถานที่ คาดกันว่ารัฐบาลจะใช้พื้นที่ก่อสร้างโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์แห่งใหม่ของพลส.ที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายกเป็นสถานที่จัดเก็บสารรังสีที่เลิกใช้งานจาก

ทั่วประเทศ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างนักการเมือง นักวิชาการ NGOs ที่ออกมาคัดค้าน หรือสนับสนุนการสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์อวกาศ โดยมีการเคลื่อนไหวของมือประชาชนในท้องถิ่นออกมาคัดค้านช่วยเรียกความสนใจในข่าวมากขึ้น ประกอบกับในการนำเสนอข่าวมักมีผู้แสดงที่แบ่งแยกฝ่ายชัดเจนว่าเป็นฝ่ายผู้สนับสนุน หรือผู้คัดค้าน ทำให้การนำเสนอในเป็นลักษณะการโต้กลับไปกลับมา และทำให้ประเด็นความซับซ้อนทางการเมืองเข้ามาแทนที่ประเด็นปัญหาของสิ่งแวดล้อมจริง ๆ สอดคล้องกับการสำรวจลักษณะของข่าวสิ่งแวดล้อมและบทบาทของสื่อมวลชนในวิกฤติทางสิ่งแวดล้อมของดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ที่ทำการศึกษา “การนำเสนอ ข้อมูลการคัดค้านเขื่อนของหนังสือพิมพ์” พบว่า วาทกรรมที่เกิดขึ้นจากสื่อมวลชนนั้นประเด็นที่สื่อมวลชนนิยมนำเสนอได้ถูกพลิกจากเรื่องของความเดือดร้อนของประชาชนและการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติไปสู่ประเด็นความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองที่คัดค้านและสนับสนุนเขื่อน โดยมีภาพความเคลื่อนไหวของมือประชาชนมาช่วยเรียกความสนใจในข่าวกลายเป็นประเด็นทางการเมืองเข้ามาแทนที่ประเด็นปัญหาของสิ่งแวดล้อมจริง ๆ

นอกจากวาทกรรมสื่อแล้วยังมีวาทกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ที่ถูกดึงเข้ามานำเสนอร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มรัฐบาล , พปส. , บริษัท กมลสุโกศลฯ , ชาเล้งและชาวบ้าน รวมทั้งการจุดประเด็นปัญหาขึ้นจากกลุ่มคนภายนอกพื้นที่ เช่น กลุ่มนักอนุรักษ์ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ เป็นต้น กลายเป็นปัญหาความขัดแย้งที่มีความซับซ้อน เป็นภาคปฏิบัติการวาทกรรมเกี่ยวกับความขัดแย้งอันเกิดจากกลุ่มวาทกรรมที่หลากหลาย ประกอบด้วย

กลุ่มรัฐบาล ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบด้านนโยบายและการปฏิบัติ อันมีกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พปส.) ฝ่ายปกครองท้องถิ่นดูแลรับผิดชอบอยู่ ความเคลื่อนไหวอยู่ใน 2 ระดับ คือ การปฏิเสธว่าตนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว และการหามาตรการแก้ไขเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ที่กระทำคามผิดมาลงโทษ คำชี้แจงของนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมกล่าวถึงมาตรการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุรังสีไว้ว่า “กรณีที่พบสารกัมมันตรังสีโคบอลต์ 60 ที่จังหวัดสมุทรปราการนั้น เหตุเกิดจากการที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายเครื่องมือแพทย์บริษัทหนึ่งได้จัดเก็บอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่หมดอายุการใช้งานในสถานที่ที่ไม่เหมาะสมโดยมิได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบและปล่อยปละละเลยไม่ดูแลให้ใกล้ชิด ทำให้มีผู้ลักขโมยนำชิ้นส่วนนี้ไปจำหน่ายมีการผ่าแยกภาชนะบรรจุจึงเกิดการแผ่รังสีขึ้น” รัฐบาลได้สั่งการให้สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติเร่งรัดดำเนินการ คือ

1. ตรวจสอบข้อบังคับทางกฎหมาย พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ.2508) และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องซึ่งบังคับใช้มานานแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อสภาพการณ์ปัจจุบันและอนาคตต่อไป

2. ตรวจสอบข้อมูลสถานปฏิบัติการที่มีการใช้สารกัมมันตรังสีทุกชนิดทั่วประเทศ และให้แจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบทั่วกัน

3. เร่งรัดจัดหาสถานที่จัดเก็บกากกัมมันตรังสี เพื่อให้บริการการจัดเก็บกากกัมมันตรังสีและเครื่องมือเครื่องใช้ทางรังสีที่เลิกใช้งานแล้วแก่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน ให้เพียงพอและเหมาะสม

4. เร่งรัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพลังงานปรมาณูและอันตรายจากรังสีและสารกัมมันตรังสีทั้งต่อประชาชนโดยทั่วไป ต่อเยาวชน - นิสิต - นักศึกษา ผู้เป็นอนาคตของชาติรวมทั้งประชากรกลุ่มเสี่ยง เช่น กลุ่มผู้ซื้อขายของเก่า และโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการใช้สารกัมมันตรังสีทั่วไป

5. กวดขันเจ้าหน้าที่ให้เข้มงวดตรวจตราหน่วยงานผู้ใช้สารกัมมันตรังสีทั่วประเทศ และ เพิ่มความถี่ในการตรวจมากยิ่งขึ้น

6. พิจารณาจัดทำเครื่องหมายแสดงอันตรายจากรังสีโดยเพิ่มสัญลักษณ์อันตรายที่เข้าใจอย่างกว้างขวางไว้ในสถานที่จัดเก็บสารกัมมันตรังสีด้วย

โดยลักษณะของการใช้หลักฐานและการแสดงเหตุผลของรัฐบาลนั้นจะให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ การดำเนินงานของปปส. หน่วยงานในความรับผิดชอบของรัฐ และยอมรับถึงข้อบกพร่องในการทำงานในอดีตที่ผ่านมา พร้อมทั้งแสดงความพร้อมที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหา รัฐต้องออกมาแสดงความรับผิดชอบ ด้วยการสั่งการวางแผนมาตรการการแก้ไข และกำชับปปส. ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเร่งด่วน จะเห็นได้ว่าวาทกรรมของรัฐบาลการแก้ไขอุบัติเหตุโคบอลต์ 60 นี้ คือวาทกรรมที่มักขึ้นต้นด้วยคำว่า *กำชับ เร่งรัด กวดขัน ดำเนินการ ตรวจสอบ วางมาตรการแก้ไข และสั่งการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในกรณีฉุกเฉิน ยอมรับส่วนที่ผิดพร้อมที่จะแก้ไข แต่ผลกระทบให้ตกอยู่กับปปส. ที่จะต้องเร่งหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (ปปส.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ควบคุมการใช้ประโยชน์จากพลังงานนิวเคลียร์

หรือสารกัมมันตรังสีให้เป็นไปด้วยความปลอดภัย หน้าที่สำคัญของพลส.ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ คือ

1. พิจารณาออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ใช้ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีการผลิตครอบครอง หรือนำเข้าสารรังสี
2. ดูแลตรวจสอบและให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้สารรังสีทั้งในด้านการใช้ การจัดเก็บ และสถานที่จัดเก็บ

เนื่องจากพลส.หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ฉะนั้นจึงเป็นที่พึงเล็งของคณะรัฐบาลเมื่อเกิดอุบัติเหตุรังสีขึ้น การจัดการจึงเป็นไปอย่างเร่งด่วน การค้นหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษเป็นหน้าที่ของพลส. ภายใต้การกำกับดูแลโดยรัฐ ในการออกใบอนุญาตจัดเก็บแก่บริษัทกมลสุโกศลฯ พลส.มีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลการขออนุญาตว่าถูกต้องหรือไม่และเมื่อออกใบอนุญาตแล้ว พลส.ต้องควบคุมดูแลผู้ได้รับอนุญาตโดยตรวจสอบสถานที่จัดเก็บและรายละเอียดของสารกัมมันตรังสี การเพิ่มขึ้นและลดลงของสาร ซึ่งตามกฎหมายกระทรวงทำพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติระบุไว้ว่าจะต้องมีการรายงานปริมาณการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของสารกัมมันตรังสีทุก ๆ 60 วัน ต่อกรณีที่เกิดขึ้นบริษัทกมลสุโกศลฯได้ย้ายโคบอลต์ 60 ไปไว้ที่ลานจอดรถโดยไม่ได้แจ้งให้กับพลส.ทราบ และเมื่อสารรังสีสูญหายก็ไม่แจ้งให้ทราบโดยทันที ดังนั้นพลส.จึงได้ดำเนินการแจ้งความเอาผิดกับบริษัท กมลสุโกศล อิเลคทริค จำกัด (KSE) ในฐานะผู้ครอบครองต้นกำเนิดรังสีโทษฐานเคลื่อนย้ายและจัดเก็บเครื่องฉายรังสีอย่างมักง่ายเป็นเหตุให้กลุ่มชาเล็งเข้าไปขโมยแท่งโคบอลต์จากเครื่องฉายรังสีในโกดังเก็บรถยนต์ และนำไปขายให้ร้านรับซื้อของเก่าจนเกิดเหตุรุนแรงขึ้น

การแสดงผลของพลส.ยังคงถือความเป็นพวกเดียวกัน (Provincialism) กับรัฐบาล ทั้งนี้เพราะพลส.เป็นหน่วยงานภายใต้การควบคุมของรัฐบาลโดยตรง ยอมรับข้อผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่ยังบกพร่องอยู่แต่ขาดการให้หลักฐานที่เพียงพอถึงสาเหตุที่ทำงานบกพร่อง กลับกลายเป็นว่าพลส. หันไปเสนอ “การโจมตีที่ตัวบุคคล” เพิ่มขึ้น นั่นคือการเบี่ยงเบนความสนใจไปยังบริษัท กมลสุโกศลฯ ผู้ครอบครองเครื่องกำเนิดกัมมันตรังสีต้นเหตุของอุบัติเหตุครั้งนี้ จะต้องรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย พร้อมทั้งแสดงผลแบบใช้ตัวอย่างหรือสัญลักษณ์ (Reasoning for Example or Sign) แทนการปฏิบัติหน้าที่ของพลส.ว่าคือ “ผู้รักษากฎหมาย” และบริษัทกมลสุโกศลฯ คือ “ผู้กระทำผิดกฎหมาย” ควรได้รับโทษ พร้อมทั้งยังคงยืนยันว่ากฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเอกชนเองที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อให้เกิดความปลอดภัย จากคำยืนยันของ พลส. ที่ว่า

กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเอกชนที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อให้เกิดความปลอดภัย สะท้อนทัศนคติที่ไม่ต่างจากท่าทีของหน่วยงานรัฐต่อกรณีอุบัติเหตุภัยหลายกรณีที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ โดยชี้ว่า หน่วยงานรัฐยังขาดสำนึกต่อหน้าที่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพ ความปลอดภัยของ ประชาชน และในกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ ก็ยังคงเป็นการจำกัดบทบาทของหน่วยงานไว้เพียง การออกระเบียบควบคุม โดยไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ในการปฏิบัติการควบคุมส่งเสริมให้เอกชนใช้ ประโยชน์จากสารกัมมันตรังสี โดยไม่กวดขันให้เอกชนตระหนักถึงอันตรายและความรับผิดชอบต่อ อุบัติเหตุรังสี

วาทกรรมของกลุ่มรัฐบาลกับสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พปส.) เป็นไปตามหลักทฤษฎีการโน้มน้าวใจโดยอาศัยหลักฐานและการโต้แย้งแสดงเหตุผลเชิงวิตรรกะ (Fallacy) ไม่เป็นไปตามกฎของตรรกศาสตร์ เป็นข้อกล่าวอ้างไม่มีความถูกต้องสมเหตุสมผล ขาดการให้ข้อเท็จจริงบางส่วน ที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ที่ไม่ได้เอาใจใส่ในการกำกับดูแลผู้ใช้สารรังสีให้ปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมความปลอดภัย ทางรังสี ไม่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บสารรังสี ทั้งยังปฏิเสธหน้าที่ในการดูแลจัดการ สารรังสีโดยโยนให้ ผู้ใช้สารรังสีเป็นผู้รับผิดชอบเอง แต่บริษัทกมลสุโกศล ฯ ไม่ยอมรับว่าตนเอง เป็นต้นเหตุของความเสียหาย โดยอ้างว่ากลุ่มชาเล็งเป็นต้นเหตุของเหตุการณ์ทั้งหมดเพราะไป ขโมยสารรังสีออกมาจากที่จัดเก็บ นอกจากนี้บริษัท ฯ ยังได้เข้าแจ้งความดำเนินคดีกับชาเล็งใน ชื่อหลักทรัพย์ รวมถึงอ้างการปฏิบัติหน้าที่ของพปส.ไม่รัดกุมและขาดการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง กลับมุ่งประเด็นไปที่ “การโจมตีตัวบุคคล” คือ กลุ่มชาเล็ง ที่เข้าไปขโมยแท่งโคบอลต์จากเครื่อง ฉายรังสีในโกดังเก็บรถยนต์ และนำไปขายให้ร้านรับซื้อของเก่าจนเกิดเหตุรุนแรงขึ้น แต่ตำรวจสรุป จำนวนแล้วจะไม่ส่งฟ้อง เพราะจำเลยขาดเจตนาในการกระทำความผิด ส่วนการจ่ายค่าชดเชย ผู้เสียหายบริษัท ฯ ได้แยกการช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชาชนทั่วไปจะจ่ายค่ารักษา พยาบาลทั้งหมดและค่าเสียโอกาสอื่น ๆ ส่วนผู้เข้าไปขโมยทรัพย์สินและผู้รับซื้อของใจจะจ่าย เพียงค่ารักษาที่จำเป็น

แต่ในทางปฏิบัติรัฐไม่ได้ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้บริษัทกมลสุโกศล ฯ ผู้ซึ่งมีส่วนใน อุบัติเหตุรังสีครั้งนี้เข้ามาร่วมจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ กลายเป็นผู้ได้รับ ผลกระทบต้องเป็นฝ่ายฟ้องร้องทางกฎหมายเพื่อให้บริษัทออกมารับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหาย ทั้งหมด เนื่องจากพปส. ได้แจ้งความดำเนินคดีกับบริษัทกมลสุโกศล ฯ ไปแล้ว แต่การดำเนินคดี เป็นการดำเนินคดีทางอาญาไม่ได้มีผลบังคับให้บริษัทต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจาก เหตุการณ์ดังกล่าว ขณะเดียวกันฝ่ายบริษัทก็ยอมรับผิดเพียงข้อหาเดียวคือการย้ายสถานที่ จัดเก็บโดยไม่แจ้งแก่พปส. ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การที่รัฐหละหลวมในการควบคุมก็ยิ่งทำให้บริษัท

เอกชนขาดความตระหนักต่ออันตรายและมาตรฐานในการจัดเก็บที่ต่ำ จนกระทั่งแม้เมื่อเกิดเหตุ ความเสียหายขึ้นแล้ว บริษัทฯ ก็ยังคงยืนยันว่าไม่ได้จัดเก็บสารกัมมันตรังสีโดยประมาทเดินเลื้อ เพราะพื้นที่ส่วนบุคคลของบริษัท กมลสุโกศล ฯ ผู้ลักลอบนำออกมาจากบริเวณดังกล่าวถือเป็น ผู้กระทำความผิดข้อหาหลักทรัพย์ ในที่สุดกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบก็ต้องเป็นฝ่ายจัดการดำเนินคดีฟ้องร้องทางกฎหมายกับบริษัทเองเพื่อให้ชดใช้ค่าเสียหายและรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลทั้งหมด

เมื่อรัฐไม่ได้ดำเนินการให้เอกชนออกมารับผิดชอบต่อค่าเสียหาย เป็นเหตุให้ผู้ได้รับผลกระทบคือกลุ่มชาเล้งและคนในชุมชนต้องออกมาเรียกร้องสิทธิของตนเอง วาทกรรมในกลุ่มนี้ จึงเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องเพื่อขอความยุติธรรมทางกฎหมาย ให้มีการชดใช้ค่าเสียหายและรับผิดชอบต่อค่ารักษาพยาบาล ทนายความคดีโคบอลต์ฝ่ายผู้ได้รับความเสียหายได้ให้สัมภาษณ์ว่า กลุ่มชาเล้งได้ทำการยื่นฟ้องคดีอย่างคนอนาถา โดยให้ทางบริษัท กมลสุโกศล ฯ รับผิดชอบต่อในฐานะเป็นผู้ครอบครองเครื่องฉายกัมมันตรังสี อันเป็นวัตถุอันตรายและเป็นแหล่งมลพิษตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายและพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เมื่อมีการขนย้ายและจัดเก็บเครื่องฉายรังสีที่เลิกใช้งานแล้วจะต้องเก็บในที่มั่นคงปลอดภัย สามารถป้องกันการแพร่กระจายของรังสีได้ และต้องมีรั้วรอบขอบชิดและมีป้ายเตือนอันตรายว่าเป็นรังสี แต่สถานที่จัดเก็บของบริษัท กมลสุโกศลฯ นั้นมีสภาพรกร้าง ไม่มีระบบรักษาความปลอดภัย และไม่มีป้ายเตือนอันตราย จึงถือเป็นความจงใจหรือประมาทเดินเลื้อ เป็นเหตุให้มีผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์นำเครื่องฉายรังสีออกมาจากบริเวณดังกล่าวโดยเข้าใจว่าเป็นเศษเหล็กธรรมดา (สุรัชย์ ตรงงาม , สัมภาษณ์ , 20 เมษายน 2545)

แต่ทางบริษัท กมลสุโกศล ฯ เองก็ไม่ได้ออกมายอมรับว่าตนเป็นต้นเหตุของความเสียหายในคดีนี้ และยังดำเนินคดีเรียกร้องค่าเสียหายจากกลุ่มชาเล้งที่เข้าไปขโมยสารรังสีออกมาจากสถานที่จัดเก็บด้วย จากการสัมภาษณ์ทนายความคดีโคบอลต์ฝ่ายกมลสุโกศล ฯ กล่าวว่าการ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาเล้งนั้น เป็นผลมาจากการเข้าไปบุกรุกและลักเอาเครื่องฉายกัมมันตรังสีออกมา และมีผู้รับซื้อเอาไว้จึงมีความผิดฐานรับซื้อของโจรด้วย อีกทั้งยังนำเอาชิ้นส่วนโคบอลต์ไปตัดแยกเกิดการแผ่รังสีออกมา จึงไม่ใช่ความเสียหายที่ทางบริษัท ฯ จะต้องรับผิดชอบต่อค่าเสียหายแต่อย่างใด เพราะตนเองเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นเอง (สิทธิชัย หอมศิริวรรณ , สัมภาษณ์ , 22 เมษายน 2545)

อภิปรายผลการวิจัย

วาทกรรมกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 ถูกประกอบสร้าง (construct) ขึ้นมา โดยทัศนคติและมุมมองจากกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งนี้แต่ละฝ่ายมีหลักแนวคิด ภูมิหลังที่แตกต่างกัน ทำให้ภาคปฏิบัติการวาทกรรมมีความแตกต่างกันออกไปด้วย

มิเชล ฟูโก (Michel Foucault, 1926-1984 อ้างถึงใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2543 : 19-21,29-32) กล่าวถึงวาทกรรม (Discourse) ว่าเป็นมากกว่าเรื่องของภาษาหรือคำพูด แต่มีภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรม (discursive practices) ซึ่งรวมถึงจารีตปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ คุณค่า และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ด้วย วาทกรรมจึงถูกสร้างขึ้นมาจากความแตกต่างระหว่างสิ่งที่สามารถพูดได้อย่างถูกต้องในช่วงเวลาหนึ่ง (ภายใต้ กฎเกณฑ์และตรรกะชุดหนึ่ง) โดยให้มนุษย์เป็น“ร่างทรง” หรือผู้ที่กระทำตาม/ ตอกย้ำ/ ผลิตซ้ำ (enact) กฎเกณฑ์ของสิ่งที่พูด มากกว่าคิดค้นหรือสรรสร้างระบบ กฎเกณฑ์ขึ้นมาใหม่ วาทกรรมจึงเป็นเสมือนตัวกำหนดว่าใครจะเป็นผู้พูด พูดอะไร พูดเมื่อไร และพูดอย่างไรใน ต่างสถานที่ ต่างโอกาส หรือฐานะทางสังคมที่แตกต่างกัน

อุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 ทำให้เกิดวาทกรรมเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งตั้งอยู่บนแนวคิดทางปรัชญาของ “นิเวศวิทยาแนวลึก (deep ecology)” ที่มองว่าความเชื่อมั่นในความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในโลกอุตสาหกรรมมีส่วนช่วยส่งเสริมให้มีการทำลายล้างธรรมชาติ โดยเน้นย้ำให้เห็นถึงแนวคิดที่ว่ามนุษย์ย่อมอยู่เหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติมีไว้เพื่อให้มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์ มนุษย์จึงต้องการเอาชนะธรรมชาติ และเข้าไปควบคุมจัดการกับธรรมชาติ “โคบอลต์ 60” จึงกลายเป็นประดิษฐกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์มาใช้ประโยชน์ในกิจการต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น การแพทย์ อุตสาหกรรม การเกษตร และการศึกษาวิจัย เป็นต้น

การนำเอาโคบอลต์ 59 ที่มีกระจุกกระจายอยู่ตามธรรมชาติมาผลิตเป็นโคบอลต์ 60 เสมือนเป็นวาทกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยการมองธรรมชาติในฐานะทรัพยากร (Nature as resource) ที่มีไว้เพื่อตอบสนององความต้องการที่จะดำรงอยู่ และ สืบทอดเผ่าพันธุ์มนุษย์ มนุษย์จึงต้องการเอาชนะธรรมชาติด้วยการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เป็นเกราะในการป้องกันตัวเองจากภัยธรรมชาติ โดยอาศัยการบริหารจัดการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเช่นเดียวกับการผลิตสารกัมมันตรังสีขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ในงานด้านต่าง ๆ ทำให้โคบอลต์กลายเป็นวัตถุหรือสินค้าที่มีราคาในสังคมบริโภคของมนุษย์ เช่นเดียวกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคสัญญะนั้นโบดริยาร์ด (Baudrillard,1993a : 5) ได้กล่าวไว้ว่า สังคมในปัจจุบัน

เป็นสังคมที่เรียกว่า “simulation” กล่าวคือ เป็นโลกที่วัตถุ สิ่งของ สินค้ามิได้สร้างความหมายให้เกิดขึ้นอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของประโยชน์ใช้สอย (use-value) หรือในแง่ของคุณค่าการแลกเปลี่ยน (exchange-value) แต่ความหมายต่างหากเป็นตัวกำหนดความเป็นไปให้กับวัตถุ สิ่งของ หรือสินค้านั้น (sign-value) กล่าวคือ เป็นสภาวะการณ์ที่ตัวสื่อหรือตัวหมาย (signifier) ไม่จำเป็นต้องผูกติดอยู่กับตัวถูกสื่อหรือตัวถูกหมาย (signified) อีกต่อไป

วาทกรรมนี้จึงมีส่วนตอกย้ำให้มนุษย์ประเมินคุณค่าทรัพย์สินทางวัฒนธรรมชาติด้วยการ “ตีราคา” ทำให้คนรุ่นใหม่มองคุณค่าของธรรมชาติเปลี่ยนไปทำให้เกิดแนวคิดในเรื่องการแยกมนุษย์ออกจากโลกธรรมชาติ ส่งเสริมให้มนุษย์คิดที่จะเอาชนะธรรมชาติและสรรพสิ่งทั้งหมดเพื่อให้ได้มาซึ่งความเจริญทางวัตถุ และแยกจิตใจออกจากวัตถุทำให้มนุษย์มุ่งแสวงหาวัตถุอย่างไม่หยุดยั้ง โดยลืมนึกถึงเรื่องของจิตวิญญาณและความสงบสุขทางจิตใจ การสร้างเครื่องฉายกัมมันตรังสีโคบอลต์ 60 จึงเป็นกระบวนการสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้แก่คนโดยทั่วไปในหลักการที่ว่ามนุษย์จะต้อง

- รู้จักใช้เหตุผลในการแสวงหาวิธีการต่าง ๆ นานา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
- เข้าไปจัดการกับธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ
- มีความเชื่อมั่นในความสามารถของมนุษย์ ในการควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม
- เข้าใจว่าไม่มีอะไรสำคัญเท่ากับเรื่อง “ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ” และ “ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ”

เมื่อเกิดอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 ทำให้มนุษย์เริ่มต้นตัวขึ้นใหม่ไปสู่จิตสำนึกที่จะต้องเข้าไปจัดการกับธรรมชาติให้คงความเป็นธรรมชาติไว้ ด้วยการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่จึงต้องมีการลงทุนเพื่อปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างเร่งด่วน ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันจึงมีลักษณะที่ของการต่อต้านสิ่งแวดล้อมเป็นพิษด้วยการคงภาคปฏิบัติการทำลายสิ่งแวดล้อมเช่นเดิม ทั้งนี้มาจากแนวคิดในเรื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้มีทรัพย์สินจำนวนมากเพียงพอที่จะต่อสู้กับสิ่งแวดล้อมเป็นพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ วาทกรรมสิ่งแวดล้อมจึงเป็นการสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นก่อน ปลอ่ยให้เกิดการแผ่รังสีแล้วเราจึงเอาทรัพย์สินไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการวางนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้พื้นที่ก่อสร้างโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์แห่งใหม่ของพลส. ที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายกเป็นสถานที่จัดเก็บสารรังสีที่เลิกใช้งานจากทั่วประเทศแต่ในปัจจุบันก็ยังคงถูกประชาชนในท้องถิ่นคัดค้านตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา ทั้งในเรื่องมาตรฐานความปลอดภัยของเครื่องปฏิกรณ์ที่จะนำมา

ก่อสร้าง รวมทั้งความต้องการของคนท้องถิ่นที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นจุดเด่นของจังหวัดนครนายก ขณะเดียวกันภายใต้ปัญหาความขัดแย้งรัฐบาลก็ยังไม่ได้เปิดเผยว่าได้เตรียมการแผนการอื่นใดไว้รองรับปัญหาการจัดการกากกัมมันตรังสีที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศในขณะนี้ อาจกล่าวได้ว่าอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจาก “ช่องว่างระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ” สังคมไทยแสวงหาผลประโยชน์จากธรรมชาติอย่างไม่มีขอบเขต ทรัพยากรธรรมชาติจึงมีไว้เพื่อให้มนุษย์ขูดรีด และควบคุมเพื่อประโยชน์จากวัตถุนอกจากช่องว่างระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแล้ว ยังมี “ช่องว่างระหว่างมนุษย์กับมนุษย์” ด้วยกันเองอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย ช่องว่างระหว่างชนบทกับเมือง และช่องว่างระหว่างกลุ่มชนเกี่ยวกับการครอบครองทรัพยากรของสังคม ช่องว่างเหล่านี้ทำให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวของชุมชนเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม ทั้งนี้เพราะปัญหาทางโครงสร้างระบบอุปถัมภ์ของสังคมยังคงให้ความสำคัญกับผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าและมักเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของบางกลุ่มคนอยู่เสมอ จึงขาดการดูแลเอาใจใส่ต่อคนในชุมชนโดยทั่วไป

วาทกรรมเกี่ยวกับสิทธิชุมชนในการรับรู้ข่าวสาร

อุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 ได้ฉายภาพกลไกการจัดการความปลอดภัยด้านนิวเคลียร์ของประเทศไทยที่ยังขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พปส.) ที่มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมจัดการความปลอดภัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีนิวเคลียร์ บทเรียนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงถึงการละเลยแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานและป้องกันอันตรายมิให้เกิดขึ้นต่อผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนสาธารณชนและสิ่งแวดล้อม พปส.ขาดการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการวัสดุกัมมันตรังสีที่เลิกใช้งานแล้วให้อยู่สภาพปลอดภัย รวมทั้งขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ประกอบการ ไม่มีคำเตือนของสัญลักษณ์กัมมันตรังสีที่เป็นภาษาไทย การเคลื่อนย้ายต้นกำเนิดรังสีขาดการดูแลอย่างรัดกุม สถานที่ในการจัดเก็บเป็นบริเวณที่รกร้าง มีสภาพไม่ปลอดภัย ทำให้ผู้อื่นสามารถลักลอบเข้าไปยังบริเวณสถานที่เก็บต้นกำเนิดรังสีได้ “ความประมาท” จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสะเพร่า หละหลวม และความไม่มีมาตรฐานของระบบการปฏิบัติงาน ทั้งในส่วนของจัดเก็บ การขนย้าย ระเบียบขั้นตอน และบุคลากรต่าง ๆ ในหน่วยงาน อาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยยังขาดสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรมความปลอดภัย” อยู่มาก

การขาดวัฒนธรรมความปลอดภัยดังกล่าวเป็นเหตุให้รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหันมาให้ความสนใจกับมาตรการด้านความปลอดภัยมากขึ้น การปฏิบัติให้เกิดความปลอดภัยนั้นเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และความรับผิดชอบของผู้ครอบครองและ

ผู้ใช้สารกัมมันตรังสี แนวทางในการปฏิบัติที่ขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก คือ ความตระหนัก (Awareness) ที่มีต่ออันตรายจากสารกัมมันตรังสี และสภาพบังคับของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการลงโทษ

ในทางปฏิบัติกำหนดนโยบาย หรือการวางมาตรการด้านความปลอดภัยทั้งระยะสั้นและระยะยาวของภาครัฐและผู้ประกอบการนั้นยังคงเป็นการแสดงความรับผิดชอบแต่เฉพาะหน้า เช่น การแสดงความรับผิดชอบด้วยการจ่ายค่าชดเชยจำนวนเล็กน้อยต่อชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านที่เสียหาย การให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาล แต่ดูเหมือนว่าความช่วยเหลือจากฝ่ายผู้กระทำนั้นทำไปเพียงเพื่อมนุษยธรรม ไม่ใช่เป็นการชดใช้และการรับผิดชอบสำหรับความผิดของตน

มาตรฐานการรับผิดชอบต่อที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาขึ้นทำให้ระดับการชดใช้หรือชดเชยยังคงให้ผลทางบวกแก่ฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองมากกว่า ซึ่งโดยทั่วไปยอมไม่ใช้ฝ่ายผู้เสียหาย ขณะที่มาตรการเอาผิดที่ยังขึ้นกับกระบวนการทางกฎหมายและยุติธรรมปกติสร้างภาระซ้ำซ้อนแก่ผู้เป็นเหยื่ออย่างยิ่ง ทั้งยังไม่เอื้อประโยชน์แห่งการรับมือหรือคลี่คลายต่อผลกระทบลักษณะแฝงเร้นบทบาทของภาครัฐในภาพรวมต่อประเด็นเรื่องการแก้ไขปัญหา การดูแลผู้เสียหาย การวางมาตรการด้านความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ เพราะหลายครั้งผู้กระทำผิดและผู้ไม่รับผิดชอบก็คือหน่วยงานของรัฐนั่นเอง ขณะที่ผู้กระทำผิดหรือก่อความเสียหายคือเอกชน โดยทั่วไปรัฐก็นิ่งดูตายต่อความเป็นธรรมที่เกิดขึ้น เพราะยังคงไม่มีกลไกใดที่กำหนดให้รัฐต้องปฏิบัติการทันทีต่อเรื่องลักษณะนี้ เช่นเดียวกับที่ยังไม่มีแรงกดดันใดจะทำให้ เอกชนที่ก่อทุกข์แก่ผู้อื่นหรือสร้างความเสียหายต่อสาธารณะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ภาระจึงตกอยู่แก่ผู้เสียหายที่ต้องรวมตัวกัน เพื่อต่อสู้เรียกร้องค่าชดเชยความเสียหายที่เป็นธรรมจากผู้ก่อปัญหาและจากรัฐผู้มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชน ดังที่กลุ่มชาเล็งและชาวบ้านชุมชนวัดมหาวงษ์รวมตัวกันไปชุมนุมเรียกร้องขอความยุติธรรมจากบริษัททมลสุโกศล ฯ ผู้เป็นเจ้าของแท่งโคบอลต์ 60 และขอให้หน่วยงานภาครัฐคือ พปส. ออกมารับผิดชอบผลกระทบอันเกิดจากความประมาทละเลยความปลอดภัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเหตุให้ประชาชนโดยทั่วไปเกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน

การที่สังคมไทยยังต้องประสบกับอุบัติเหตุดังกล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่า แสดงให้เห็นว่า บทเรียนที่ได้จากเหตุการณ์นั้นทำให้เรามองเห็นจุดบกพร่อง ความผิดพลาด ทว่ามิได้เป็นจุดที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการปรับปรุงแต่อย่างใด อาจเป็นเพราะสังคมไทยเรายังเรียนรู้ไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังจำกัดอยู่เพียงในส่วนของผู้ได้รับ

ผลกระทบ ขณะที่คนส่วนใหญ่ยังคงมีสถานะเป็นผู้ได้ประโยชน์จากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ ทั้ง ๆ ที่ ในความเป็นจริงเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถสร้างผลกระทบสู่ระดับชุมชนและสังคมในวงกว้างได้ด้วยการขยายพื้นที่ของวาทกรรมสู่สาธารณะโดยสื่อมวลชน แต่สื่อก็ยังไม่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงได้ทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลหรือข้อเสนอแนะของทางราชการส่วนใหญ่ยัง ถูกกำหนดให้เป็นความลับ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายระบุไว้ชัดเจนในลักษณะที่กีดกันประชาชนจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แต่ระเบียบปฏิบัติภายในของระบบราชการก็เป็นอุปสรรคสำคัญที่จำกัดสิทธิของสื่อมวลชนในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารบางส่วน และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนในสังคมไทยด้วย

นิล วังพุทธ รองหัวหน้าฝ่ายข่าวสิ่งแวดล้อม หนังสือพิมพ์มติชนได้ให้สัมภาษณ์ถึงข้อจำกัดของข้อมูลว่า “มันมีหลายกรณีนะที่เราไม่สามารถเจาะเข้าไปได้ บางทีก็เป็นความลับทางราชการ บางทีข้อมูลนั้นก็อาจส่งผลเสียต่อหน่วยงานก็มี สิ่งที่เราทำคือการนำเสนอออกไปพอนำเสนอไปแล้วผลกระทบมันกลับมาหาเราเองแหละ หน่วยงานที่ได้รับผลกระทบจากการนำเสนอเขาก็จะโยนกลับมาให้เราเองเหมือนวัฏจักร สมมติว่าเรานำเสนอในทางที่ผิดหน่วยงานเขาก็จะมาตำหนิเรา” (นิล วังพุทธ ,สัมภาษณ์ , 10 เมษายน 2545)

สุทธิวรธร ไสวแสงยากกร ได้ให้สัมภาษณ์ถึงข้อจำกัดของข้อมูลข่าวสารว่า “ข้อมูลไม่ครบก็มีบ้างค่ะ บางทีก็ให้รายละเอียดได้ไม่ชัดเจน หรือบางทีก็ให้มาไม่ครบ เพราะว่าบางทีเขาเก็บ ข้อมูลได้ไม่สมบูรณ์พอ เขาอาจจะเก็บข้อมูลไม่หมดตั้งแต่แรกอยู่แล้ว ถ้าถามว่าให้ครบไหมเขาอาจจะให้ครบนะ แต่ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นมันไม่มีก็เลยไม่รู้จะให้อย่างไร หรือบางครั้งบางเรื่องมันก็เป็นความลับทางราชการ การขอข้อมูลถ้าเราไปขอในระดับชั้นผู้น้อยก็อาจจะไม่สามารถให้ได้ แต่ถ้าไปขอในระดับผู้ใหญ่ขึ้นก็อาจจะมองว่ามันเป็นเรื่องละเอียดอ่อน คงต้องไปปรึกษาอาจจะไปถึงในระดับนักการเมือง หรือผู้บริหารระดับนโยบายเลยก็ได้ สำหรับเรื่องโคบอลต์ยอมนั้นนะคะว่ามีข้อมูลบางเรื่องเหมือนกันที่หาไม่ได้ ที่เราไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นข้อมูลที่เขามีอยู่แต่ไม่สมบูรณ์ หรือว่าเป็นความลับของทางราชการแต่เราก็พยายามที่จะหาให้ได้มากที่สุด เพื่อที่จะให้ชาวมียอมนั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์” (สุทธิวรธร ไสวแสงยากกร ,สัมภาษณ์ , 9 เมษายน 2545)

แสดงให้เห็นว่ายังมีข้อจำกัดในการนำเสนอข้อมูลบางอย่างสู่สาธารณชน เป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่จะเข้าใจวิทยาศาสตร์ในด้านที่ให้ประโยชน์หรือด้านบวกเท่านั้น ส่วนด้านลบหรือที่เป็นโทษยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างมาก อีกทั้งความรู้นั้นมักจำกัดอยู่ในวงแคบคือรู้แต่เฉพาะผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านนั้น ๆ

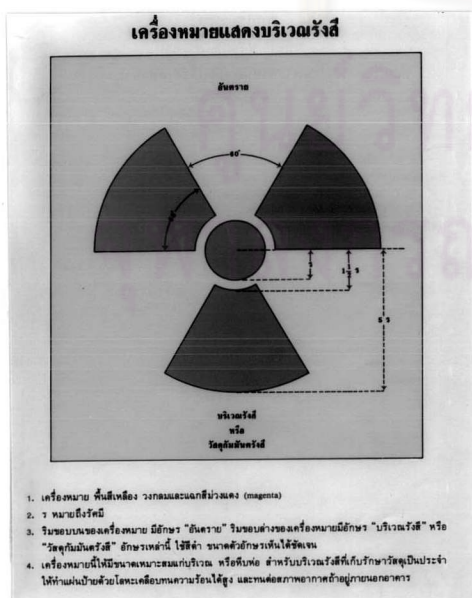
โดยตรง จึงทำให้มีกลุ่มคนเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้นที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้ อีกนัยหนึ่งคือประชาชนทั่วไปถูกมองข้ามจากแนวคิดดังกล่าวจึงได้มีการออกกฎหมายรวมทั้งนโยบายหรือมาตรการที่ตามมาให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปเป็นผู้ปฏิบัติตามหรือ ถูกบังคับให้ปฏิบัติตาม มากกว่าที่จะทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเกิดความรู้สึกที่อยากจะปฏิบัติตามและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาได้ มาตรการด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงอันตรายจากสารกัมมันตรังสีที่มาจากส่วนราชการมีดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ข้อมูล/ข่าวสารที่ถูกต้องให้กับประชาชนเพื่อไม่ให้เกิดความแตกตื่น โดยสื่อผ่านหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (เอ็มเทค) , มูลนิธิบัณฑิตยสภาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (บวท.), สมาคมนิวเคลียร์แห่งประเทศไทย , กองรังสีและเครื่องมือแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข , สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เป็นต้น

2. ให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของสารกัมมันตรังสีและวิธีการป้องกันแก่ประชาชน เช่น หากพบเห็นเครื่องหมายรูปใบพัดสามแฉก แสดงว่ามีสารกัมมันตรังสีให้ระมัดระวังอย่าเข้าใกล้ เป็นต้น

3. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับระดับความรู้และเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับคนและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน อาจนำกฎหมายอื่นที่มีใช้อยู่แล้ว เช่น กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายวัตถุอันตรายมาใช้ควบคู่กันไปได้

ภาพประกอบที่ 5 : แสดงสัญลักษณ์ที่ใช้แทนอันตรายบริเวณมีกัมมันตภาพรังสี

สัญลักษณ์ที่จะใช้แทนบริเวณที่มีสารกัมมันตรังสีนั้น ที่เครื่องกำเนิดกัมมันตรังสีทุกเครื่องจะมีป้ายเป็นสัญลักษณ์แสดงว่าเป็นสารกัมมันตรังสี โดยจะมีรูปเป็นใบพัดสีม่วงแดง 3 ใบบนพื้นสีเหลืองสด การใช้พื้นสีเหลืองนั้นเนื่องสีเหลืองเป็นสีที่กฎหมายกำหนดไว้หากป้ายใดใช้พื้นสีเหลืองแสดงว่าป้ายนั้นเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนการเตือน (caution) ให้ระวังอันตรายบริเวณจากบริเวณนั้น ลักษณะของใบพัดจะบ่งบอกถึงการแผ่รังสีออกมา

จากมาตรการด้านการให้ความรู้ กรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 แสดงให้เห็นว่า รัฐยังคงให้ความสำคัญน้อยในเรื่องของการให้การศึกษาและการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และมาดำเนินการเร่งรัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพลังงานปรมาณูและอันตรายจากสารกัมมันตรังสีแก่ประชาชนโดยทั่วไปรวมทั้งประชากรกลุ่มเสี่ยง เช่น กลุ่มผู้ซื้อ, ผู้ขายของเก่า และพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการใช้สารกัมมันตรังสี รวมถึงการพิจารณาจัดทำเครื่องหมายแสดงอันตรายจากรังสีโดยใช้คำเตือนเป็นภาษาไทยภายหลังจากที่มีปัญหาเกิดขึ้น จึงกลายเป็นความยุ่งยากเพิ่มมากขึ้นที่จะถ่ายทอดความสลับซับซ้อนทางวิชาการให้กับคนทั่วไป ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในข้อมูลที่ได้รับ ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ ทำให้เกิดความวิตกกังวลต่อการสูญเสียที่เกิดขึ้น เพราะรัฐขาดการเผยแพร่ข้อมูลหรือสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่คนในชุมชนได้ทราบก่อน

การจงใจปิดบังหรือบิดเบือนข้อมูลของรัฐนั้นย่อมทำให้รัฐขาดความน่าเชื่อถือ แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับรัฐนั้นยังมีความรุนแรงน้อยกว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอันมาก นอกจากการสูญเสียแล้วยังสร้างความตื่นตระหนกและเดือดร้อนใจให้แก่คนโดยทั่วไปด้วย มาตรการด้านการให้ความรู้กับประชาชนควรมีการชี้แจงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา บอกเล่าถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนวิธีการปฏิบัติตนที่ถูกต้องในกรณีที่ได้รับผลกระทบแต่ในทางปฏิบัติงานก็ยังคงเป็นไปบนพื้นฐานของความเคยชินจากประสบการณ์ของพนักงานเช่นเดิม ผู้ได้รับผลกระทบก็เช่นเดียวกันยังคงต้องช่วยเหลือตนเองในการรักษาชีวิต โดยไม่ได้รับการดูแลหรือคำแนะนำใดพิเศษ วาทกรรมความรู้จึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากหลังเกิดอุบัติเหตุรังสีแล้วเพียงเพื่อแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของรัฐในการจัดการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการยอมรับในหลักการเท่านั้น ส่วนในทางปฏิบัติแล้วยังมีข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยีอยู่มาก การเลือกเทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประสิทธิภาพ ก่อนที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้เราจะต้องมีความรู้เบื้องต้นก่อนว่าโครงสร้างของระบบทั้งเครื่องมือ/อุปกรณ์ วิธีการ สามารถที่จะสร้างงานออกมาได้โดยปราศจากการรบกวนสิ่งแวดล้อมหรือไม่

การหาสถานที่จัดเก็บสารกัมมันตรังสีที่ไม่ใช่แล้วไม่ใช่เรื่องง่าย จะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ ประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ในท้องที่ รวมไปถึงการวางมาตรการป้องกันล่วงหน้าก่อนเกิดปัญหาขึ้น ดังนั้นการเจาะจงเลือกสถานที่จัดเก็บโดยไม่บอกกล่าวให้ประชาชนได้รับรู้ล่วงหน้าเป็นปฏิบัติการที่ตอกย้ำให้เห็นถึงเจตนาของการพยายามปิดปัญหาและหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ โดยปราศจากการคำนึงถึงความปลอดภัย

และความถูกต้อง กรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 การเลือกพื้นที่ก่อสร้างโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์แห่งใหม่ของพปส. ที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายกเป็นสถานที่จัดเก็บสารรังสีที่เลิกใช้งานจากทั่วประเทศนั้นเป็นการแสวงหาทางออกให้กับปัญหาโดยขาดการคำนึงถึงเหตุผลด้านความถูกต้องและเสียงคัดค้านจากประชาชนในท้องถิ่น

สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งเกิดจากช่องว่างระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและช่องว่างระหว่างคนจน – คนรวย หรือ ผู้มีอำนาจ – ผู้ได้บังคับบัญชาเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกัน เกิดบนพื้นฐานร่วมกัน ปัญหาความยากจนเป็นผลผลิตอันเกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันในการครอบครองทรัพยากรและปัจจัยการผลิต การผูกขาดทรัพยากรของคนกลุ่มน้อยมีผลทำให้คนส่วนใหญ่ต้องมีชีวิตอยู่แบบไร้ทรัพยากร ผลักดันให้คนกลุ่มนี้แสวงหาทรัพยากรกลุ่มชาเล้งและชาวบ้าน คือกลุ่มตัวอย่งที่เห็นได้จากอุบัติเหตุรังสีในครั้งนี้ ความต้องการที่จะดำรงชีวิตทำให้ต้องแสวงหาทรัพยากรด้วยการการเก็บของแก่นำไปขาย ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงนำชิ้นส่วนโคบอลต์ 60 ที่ทิ้งไว้ออกมาขายแก่ร้านรับซื้อของเก่าและแยกชิ้นส่วนโคบอลต์ 60 เป็นเหตุให้เกิดการแผ่ของสารกัมมันตรังสีมีผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก แต่หน่วยงานรัฐก็ยังคงปฏิเสธความผิดพลาดและให้ความใส่ใจกับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อคนในชุมชนน้อยมาก สิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าวทำให้คนในชุมชนผู้ได้รับผลกระทบทางลบและสังคมรู้สึกว่าการเกิดอย่างไม่เป็นธรรมในการใช้ธรรมชาติ

ข้อจำกัดในการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่งมาจากหลักกฎหมายที่ถือว่าทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่างเป็นของแผ่นดิน และรัฐมีหน้าที่ดูแลรักษารวมทั้งจัดการใช้ประโยชน์อย่างเด็ดขาด ดังนั้นเมื่อเกิดความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายหรือรัฐไม่สามารถติดกับผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนถูกแยกออกมาจากการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนของตนเอง ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหากับคนในชุมชนก็มักจะไม่ได้รับความเอาใจใส่จากรัฐและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะผู้เสียหายมักเป็นคนธรรมดาไม่มีอำนาจทางสังคม แต่รัฐและผู้ประกอบการคือ บริษัทกมลสุโกศล ฯ ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกลับไม่ต้องจ่ายต้นทุนที่แท้จริงของทรัพยากรที่สูญเสียไป

กรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 รัฐไม่ได้ดำเนินการใดๆ เพื่อให้บริษัทกมลสุโกศล ฯ มีส่วนรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แม้ พปส.จะได้แจ้งความดำเนินคดีกับบริษัทกมลสุโกศล ฯ แล้วก็ตาม แต่การดำเนินคดีทางอาญาไม่ได้มีผลบังคับให้บริษัทต้องรับผิดชอบค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ในที่สุดกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบก็ต้องเป็นฝ่ายจัดการดำเนินคดีฟ้องร้องทางกฎหมายกับบริษัทเอง เพื่อให้บริษัทชดใช้ค่าเสียหายและรับผิดชอบต่อรักษาพยาบาลทั้งหมด

การเรียกร้องค่าทดแทนความเสียหายที่เป็นธรรมอันเป็นสิทธิของคนในชุมชนจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถเรียกร้องความสนใจจากรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ แต่กลับถูกละเลยหรือปิดกั้นด้วยวิธีการหลายรูปแบบทั้งการใช้อำนาจทางกฎหมายหรือใช้ความรุนแรง การกระทำของรัฐแสดงถึงการพยายามปรับตัวโดย ยอมรับหลักการจ่ายค่าทดแทนให้ผู้เสียหายแต่กระบวนการในทางปฏิบัติจริงทำเสมือนรัฐไม่เต็มใจ การประเมินทดแทนความเสียหายเน้นไปที่มูลค่าปัจจุบันของทรัพยากรที่ถูกทำลายไปแต่ไม่ได้คำนวณถึงผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในระยะยาว เมื่อรัฐบาลปรับตัวแบบไม่เต็มใจและไม่ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการอย่างแท้จริงมาเป็นเวลานาน ผลก็คือการต่อต้านอำนาจรัฐจากประชาชน ทั้งนี้เพราะคนในชุมชนผู้อยู่ในท้องถิ่นมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล แสวงหาความรู้และเรียนรู้จากประสบการณ์และเหตุการณ์ที่เคยได้รับผลกระทบก่อนหน้านี้แล้ว นอกจากนี้ยังมีโอกาสเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนด้วย แต่สำหรับสภาพสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของรัฐในประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็นสภาพตรงกันข้ามกับสภาพของสังคมประชาธิปไตยอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าในกฎหมายรัฐธรรมนูญจะยอมรับสิทธิดังกล่าวก็ตามแต่ก็เป็นเพียงการกล่าวถึงอย่างกว้าง ๆ ไม่มีการคุ้มครองอย่างจริงจัง และไม่มีการระบุถึงสิทธินี้ในรายละเอียดแต่อย่างใด อาจกล่าวได้ว่าลักษณะของการปกปิดข้อมูลในสังคมไทยนั้นยังคงมีอยู่ เมื่อระบบข่าวสารที่ควรเปิดกลับกลายเป็นระบบปิดก็ย่อมมีปัญหาตามมา การได้รู้หรือไม่รู้ข่าวสารทางราชการบางอย่างมีผลต่อความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ได้มาก

ทางออกในการจัดการด้านสิทธิชุมชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจึงควรเน้นหนักที่การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นจัดสรรข้อมูล ดูแลทรัพยากร มิใช่การรอให้เกิดปัญหาขึ้นก่อนแล้วค่อยดำเนินการภายหลัง แต่การมีส่วนร่วมจะมีความหมายก็ต่อเมื่อรัฐบาลไทยข้าราชการ ผู้ประกอบการ และ ชนชั้นกลางของสังคมเปลี่ยนทัศนคติยอมรับหลักการมีส่วนร่วม ประชาธิปไตยการมีรัฐบาลที่มีหลักการเพื่อประชาชน รับผิดชอบในหน้าที่ และยอมรับเมื่อทำสิ่งผิดพลาด ฉะนั้นมูลค่าที่แท้จริงของทรัพยากรธรรมชาติจะ มิใช่ เพียงมูลค่าราคาตลาดตามแนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคสัญญาของโบดริยาร์ด (Baudrillard, 1993a : 5) แต่เป็นมูลค่าที่ยั่งยืนตลอดชีวิตของทรัพยากรนั้น ๆ โดยที่จะไม่มีแนวคิดที่ว่าผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายอีกต่อไป แต่จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรต้องเป็นผู้จ่ายด้วยเพื่อทดแทนมูลค่าทรัพยากรที่เสียไป สังคมต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ปราศจากการถูกคุกคามหรือถูกกีดกัน และได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเต็มที่ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีความรับผิดชอบและทำทุกอย่างอย่างโปร่งใสภายใต้กฎเกณฑ์ที่ยุติธรรม

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และตัวตนของสารกัมมันตรังสีที่มีชื่อว่า “โคบอลต์ 60” ทำให้สังคมไทยหันกลับมาให้ความสนใจกับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมอีกครั้ง และใส่ใจกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ชนมากขึ้น จากการวิเคราะห์วาทกรรมกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 ทำให้เห็นถึงปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง กลุ่มรัฐบาล , พปช. , บริษัท กมลสุโกศล , ชาแล้งและชาวบ้าน รวมทั้งการจุดประเด็นปัญหาขึ้นจากกลุ่มคนภายนอกพื้นที่ เช่น กลุ่มนักอนุรักษ์ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ เป็นต้น กลายเป็นปัญหาความขัดแย้งที่มีความซับซ้อน เป็นภาคปฏิบัติการวาทกรรมเกี่ยวกับความขัดแย้งอันเกิดจากกลุ่มวาทกรรมที่หลากหลาย โดยทัศนะและมุมมองจาก ภูมิหลังที่แตกต่างกัน ภาคปฏิบัติการวาทกรรมจึงมีความแตกต่างกันออกไปด้วย อย่างไรก็ตามลักษณะของวาทกรรมที่ว่าด้วยเรื่องต่าง ๆ อาจมีความแตกต่างเมื่อเทียบกับสังคมในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์กับบุคคล , ตำแหน่ง , ฐานะทางสังคม, เวลา/สถานที่ , สถาบัน, เหตุการณ์, ผลกระทบที่เกิดขึ้น และข้อมูลข่าวสารที่ถูกปิดกั้นเกี่ยวกับบุคคล , เวลา/สถานที่ , สถาบันที่เกี่ยวข้องการวิเคราะห์วาทกรรมนี้เป็นเพียงกรณีเฉพาะภายใต้บริบททางสังคมในช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 เท่านั้น

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าวาทกรรมกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 นั้นมาจากวาทกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งกลุ่มสื่อ , กลุ่มรัฐบาลและสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ, กลุ่มบริษัทกมลสุโกศล อิเลคทริก จำกัด, กลุ่มชาแล้งและชุมชน วาทกรรมจากกลุ่มต่าง ๆ นี้สามารถเชื่อมโยงไปถึงการวิเคราะห์วาทกรรมในประเด็นอื่น ๆ ได้อีกมากมาย เช่น

- วาทกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
- วาทกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัย
- วาทกรรมเกี่ยวกับความรู้และเทคโนโลยี
- วาทกรรมเกี่ยวกับสิทธิชุมชน

ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์กัน และเกี่ยวข้องกับแนวคิดในเรื่องของการพัฒนาทั้งสิ้น ดังนั้นผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นเสมือนข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือใช้เป็นแนวทางประกอบกับการวิเคราะห์วาทกรรมในด้านอื่น ๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวาทกรรมการพัฒนาที่ว่าด้วยเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงวาทกรรมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อเปิดโลกทัศน์ทางการศึกษาที่ว่าด้วยเรื่องของวาทกรรม (Discourse) ให้กว้างมากขึ้น และจุดประกายความคิดวิเคราะห์วาทกรรม

(Discourse analysis) ในมุมมองที่แปลกใหม่ เป็นทางเลือกสำหรับการวิเคราะห์โดยการผสมผสานความรู้จากศาสตร์แขนงต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ตามหลักทางวาทวิทยาด้วย

ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse analysis) รวมถึงการศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) ดังนั้นประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ จึงหมายถึงแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ปัญหาที่พบจึงเป็นปัญหาในเรื่องการรวบรวมข้อมูลที่เป็นแหล่งเอกสารต่าง ๆ เนื่องจากอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2543 จึงต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมและค้นหาข้อมูลค่อนข้างนาน อีกทั้งเมื่อค้นหาเอกสารได้แล้วผู้วิจัยต้องมาทำการคัดเลือกแต่เฉพาะประเด็นอุบัติเหตุรังสีเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเองทั้งหมด เป็นเหตุให้ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องครบถ้วนซึ่งใช้ระยะเวลานานมาก ผู้วิจัยได้จัดทำตารางบันทึกผลเพื่อให้ข้อมูลที่ได้เกิดความเที่ยง (reliability) และความตรง (validity) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์วาทกรรมผู้วิจัยต้องวางตัวเป็นกลางให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แต่เฉพาะประเด็นทางภาษา มิได้ลงลึกไปในประเด็นของการวิเคราะห์ในเชิงสัญลักษณ์วิทยา (Semiology) จากภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นการวิจัยจึงควรนำทฤษฎีสัญลักษณ์วิทยามาประกอบการวิเคราะห์ด้วย เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากขึ้น

2. การเก็บข้อมูลแต่เฉพาะที่เป็นเอกสาร ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือในบางส่วน ทั้งนี้เพราะขาดหลักฐานที่เป็นบุคคลมาสนับสนุน ดังนั้นจึงควรมีการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในแต่ละฝ่ายร่วมด้วย จึงจะทำให้เห็นถึงข้อแตกต่างของวาทกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ได้มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเปิดประเด็นใหม่ ๆ ในการวิเคราะห์วาทกรรมเพิ่มขึ้นด้วย

3. การเก็บข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการวิจัยเอกสาร ควรมีผู้ช่วยวิจัยเพื่อช่วยตรวจสอบข้อมูลที่ได้ให้มีความเที่ยง (Reliability) และความตรง (Validity) มากขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะการวิเคราะห์จากผู้วิจัยเพียงคนเดียวอาจเกิดอคติ (Bias) ต่อผลการวิจัยและการอธิบายผลได้

4.การวิเคราะห์วาทกรรมสื่อในที่นี้ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวันประเภทเพ่งคุณภาพ ได้แก่หนังสือพิมพ์สยามรัฐ มติชน และหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม ได้แก่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ข่าวสด ช่วงวันที่ 20 ก.พ. 43- 31 มี.ค. 43 เท่านั้น จัดเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้ภาคปฏิบัติการวาทกรรมสื่อมวลชนที่ชัดเจนมากขึ้นจึงควรขยายระยะเวลาที่ทำการศึกษา หรือศึกษาหนังสือพิมพ์รายวันฉบับอื่น ๆ สื่ออื่น ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ โปสเตอร์ / แผ่นพับ เป็นต้น ทำให้เห็นถึงความหลากหลายของวาทกรรมสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากขึ้น

5.กรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 จัดเป็นการศึกษาในกรณีเฉพาะ จึงควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องของวาทกรรมในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย และสร้างองค์ความรู้ใหม่สำหรับการวิเคราะห์วาทกรรมในสาขาวิชาวิทยาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย